

ДОНОРЫН ТУХАЙ

/Шинэчилсэн найруулга/

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ**Нийтлэг үндэслэл****1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт**

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, амь насыг нь аврах зорилгоор сайн дураараа цус, эс, эд, эрхтнээ үнэ төлбөргүй өгөх, шилжүүлэн суулгах, цусны аюулгүй байдлыг хангах цогц үйл ажиллагаа болон уг үйл ажиллагааны талаархи төрийн, төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, албан тушаалтан, иргэний эрх, үүрэгтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Донорын хууль тогтоомж

2.1.Донорын хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монголын улаан загалмай нийгэмлэгийн эрх зүйн байдлын тухай хууль, Эрүүл мэндийн тухай хууль, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томьёо

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1."хүний эс, эд, эрхтэн" гэж хүний эрхтэн, эрхтний хэсэг, эс болон эдийн нийлмэл бүрдлийг;

3.1.2."амьд донор" гэж өөрийн болон хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, амь насыг аврахад зориулан эс, эд, эрхтэн болон эрхтний хэсгээ сайн дураар өгөгчийг;

3.1.3."амьгүй донор" гэж тархи бүрэн үхжиж, үйл ажиллагаа эргэшгүй алдагдсан, нас барсан нь тогтоогдсоны дараа үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж байгаа зарим эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгахаар авч болох цогцсыг;

3.1.4."тархины үхэл" гэж тархины болон тархины багана хэсгийн бүх үйл ажиллагаа эргэж сэргэшгүйгээр алдагдсан байдлыг;

3.1.5."цусны донор" гэж хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, амь насыг аврахад зориулан сайн дураараа цусаа өгөгчийг;

3.1.6."цусны байнгын донор" гэж жилд хоёр ба түүнээс дээш удаа цусаа өгөгчийг;

3.1.7."цус, цусан бүтээгдэхүүн" гэж эмчилгээний зорилгоор донорын цуснаас үйлдвэрлэлийн аргаар бэлтгэсэн бүтээгдэхүүнийг;

3.1.8."цус, цусны бүрэлдэхүүн хэсэг" гэж эмчилгээний ач холбогдол бүхий бүхэл цус, цусны эс, сийвэнг;

3.1.9."цусны аюулгүй байдлыг хангах цогц үйл ажиллагаа" гэж донорын үйлсийг сурталчлах, алдаршуулах, урамшуулах, цусны донор элсүүлэх, цус, цусны бүрэлдэхүүн хэсгийг авах, шинжлэх, боловсруулах, хадгалах, тээвэрлэх, хэрэглэх, экспортлох, импортлох ажиллагааг;

3.1.10."реципиент" гэж амь нас, эрүүл мэндээ хамгаалах зорилгоор донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгуулах, цус, цусан бүтээгдэхүүн сэлбүүлэх зайлшгүй шаардлагатай хүнийг;

3.1.11."эс, эдийн тохироо" гэж донор болон реципиентийн эс, эд удам зүйн шинжээрээ тохирохыг;

3.1.12."хүйн цус" гэж нярайн хүй таслагдсаны дараа ихсийн хүйн судсанд байгаа цусыг;

3.1.13."үүдэл эс" гэж хүйн цус, захын цус, ясны хэмээс гаргаж авсан эсийн бүрдлийг;

3.1.14."бэлгийн эс" гэж эр, эм бэлгийн эсийг;

3.1.15."донор бэлгийн эс" гэж өөр хүний эр, эм бэлгийн эсийг;

3.1.16."тээгч эх" гэж бусдын үр хөврөлийг тээж, хүүхэд төрүүлэх эмэгтэйг;

3.1.17."хүний эс, эд, эрхтнийг авах" гэж амьд болон амьгүй донороос эс, эд, эрхтэн болон эрхтний хэсгийг эмнэлгийн нөхцөлд авахыг;

3.1.18."шилжүүлэн суулгалт" гэж эмнэлгийн нөхцөлд донорын эс, эд, эрхтнийг реципиентэд суулгах мэс ажилбарыг;

3.1.19."эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах алба" /цаашид "зохицуулах алба" гэх/ гэж эс, эд, эрхтнийг бүртгэх, нийлүүлэх, тээвэрлэх, хадгалах, хянах чиг үүрэг бүхий албыг;

3.1.20."сорьц" гэж оношилгоо, эмчилгээ, судалгаа болон урьдчилан сэргийлэх, хяналт хийх зорилгоор хүнээс авсан цус, эс, эд, эрхтний хэсгийг.

4 дүгээр зүйл.Донорын үйл ажиллагаанд баримтлах зарчим

4.1.Донорын үйл ажиллагаанд дараахь зарчмыг баримтална:

4.1.1.хууль, хүний эрхийг дээдлэх;

4.1.2.хүмүүнлэг, энэрэнгүй байх;

4.1.3.ялгаварлан гадуурхахгүй байх;

4.1.4.аюулгүй байдлыг хангах;

4.1.5.хувь хүний нууцыг хамгаалах;

[/Энэ заалтад "хувь хүний нууцыг" гэснийг "хүний эмзэг мэдээллийг" гэж 2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөл т оруулсан бөгөөд 2022 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө./](#)

4.1.6.авлагагүй, сайн дурын байх.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ДОНОРЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ УДИРДЛАГА, БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

5 дугаар зүйл.Донорын үйл ажиллагааны удирдлагын тогтолцоо

5.1.Цусны аюулгүй байдлыг хангах цогц үйл ажиллагааны удирдлагын тогтолцоо нь эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх байгууллага, Монголын улаан загалмай нийгэмлэг, нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын удирдлага болон Засаг даргаас бүрдэнэ.

5.2.Донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны удирдлагын тогтолцоо нь эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, зохицуулах алба болон эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх байгууллагын удирдлагаас бүрдэнэ.

6 дугаар зүйл.Донорын үйл ажиллагааны талаархи Засгийн газрын бүрэн эрх

6.1.Донорын үйл ажиллагааны талаар Засгийн газар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

6.1.1.цусны аюулгүй байдал, донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах талаар баримтлах бодлогыг батлах, биелэлтийг хангах;

6.1.2.Засгийн газар хоорондын болон олон улсын байгууллагатай гэрээ, хэлэлцээр байгуулах, төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

6.1.3.цусны аюулгүй байдал, донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах тогтолцоог бүрдүүлэх, түүнтэй холбогдон гарах зардлын санхүүжилтийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх;

6.1.4.гамшгийн үед цус, цусан бүтээгдэхүүн, тэдгээрийг орлох бэлдмэлээр хангах, нөөцийг бүрдүүлж нөхөн хангалт хийх, бэлэн байдлыг хангах;

6.1.5.хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

7 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх, үүрэг

7.1.Донорын үйл ажиллагааны талаар эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь эрх, үүрэгтэй:

7.1.1.донорын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах;

7.1.2.цусны аюулгүй байдал, донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах талаархи төрөөс баримтлах бодлого боловсруулах;

7.1.3.цусны аюулгүй байдал, донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

7.1.4.эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг зохицуулах алба байгуулах;

7.1.5.цусны аюулгүй байдал, эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах цогц үйл ажиллагааг зохион байгуулах, холбогдох журам, заавар, стандартыг боловсруулж, эрх бүхий байгууллагаар батлуулах;

7.1.6.энэ хуулийн 13.2-т заасан зөвшөөрлийн хуудасны загварыг батлах;

7.1.7.хуульд заасан бусад эрх, үүрэг.

8 дугаар зүйл.Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, Засаг даргын эрх, үүрэг

8.1.Донорын үйл ажиллагааны талаар нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, Засаг дарга дараахь эрх, үүрэгтэй:

- 8.1.1.цусны донорын үйлсийг сурталчлах, эгнээг өргөжүүлэх, донор хадгалалтыг сайжруулах үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллах;
- 8.1.2.гамшгийн үед харьяа нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд эрүүл мэндийн байгууллагад цус, цусан бүтээгдэхүүний нөөц бүрдүүлэх, нөхөн сэлбэхэд шаардагдах нэмэлт санхүүжилтийг шийдвэрлэж, удирдлага зохион байгуулалтаар хангах.

9 дүгээр зүйл.Зохицуулах албаны эрх, үүрэг

9.1.Зохицуулах алба нь донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах талаар дараахь эрх, үүрэгтэй:

- 9.1.1.эс, эд, эрхтний донорын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, мэргэжил арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, хяналт тавих;
- 9.1.2.тархины үхэл тодорхойлох, нэгдсэн бүртгэл мэдээллийн сан байгуулах, тандалт хийх үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах;
- 9.1.3.донорын эс, эд, эрхтнийг бүртгэх, сонгох, нийлүүлэх, хадгалах, тээвэрлэх, хянах үйл ажиллагааг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын баталсан заавар, журмын дагуу гүйцэтгэх;
- 9.1.4.реципиентийг хүлээх жагсаалтад бүртгэх, хяналт тавих;
- 9.1.5.эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны талаархи нэгдсэн мэдээллийн сан ажиллуулах;
- 9.1.6.донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны талаархи мэдээ, тайланг улсын хэмжээнд нэгтгэн гаргах, холбогдох байгууллагад хүргүүлэх;
- 9.1.7.донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах асуудлаар иргэн, хуулийн этгээдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх, хууль зөрчсөн үйлдлийн талаархи мэдээллийг холбогдох хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлэх;
- 9.1.8.донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагаатай холбоотой байгууллага, хувь хүний нууцыг хамгаалах.

[/Энэ заалтад "хувь хүний нууцыг" гэснийг "хүний эмзэг мэдээллийг" гэж 2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан бөгөөд 2022 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө./](#)

10 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн байгууллагын эрх, үүрэг

10.1.Эрүүл мэндийн байгууллага дараахь эрх, үүрэгтэй:

- 10.1.1.цус, эс, эд, эрхтнээ өгсөн донорын эрүүл мэндэд учирч болзошгүй хүндрэл, сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэх үзлэг, шинжилгээ хийх;
- 10.1.2.Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 15.1.4, 15.1.5, 15.1.7, 15.1.11, 15.1.12, 15.1.13-т заасан байгууллага тархины үхэл тодорхойлох мэргэжлийн багийг ажиллуулах;
- 10.1.3.реципиентэд тавих нөхцөл, шаардлага, үзүүлэлт хангасан хүнийг хүлээх жагсаалтад бүртгүүлэхээр зохицуулах албанд мэдээлэх;
- 10.1.4.энэ хуулийн 13.2-т заасан мэдээллийг эрүүл мэндийн байгууллага хүлээн авснаас хойш 6 цагийн дотор зохицуулах албанд мэдэгдэх;
- 10.1.5.тухайн эрүүл мэндийн байгууллагад донорын эс, эд, эрхтнийг авах ажилбарыг гүйцэтгэх боломжгүй тохиолдолд амьгүй донорын эрчимт эмчилгээг үргэлжлүүлэх, зөөвөрлөх бэлэн байдлыг хангуулах талаар зохицуулах албатай хамтран ажиллах;
- 10.1.6.амьгүй донороос эс, эд, эрхтнийг авсны дараа цогцсын гадаад байдлыг цэгцлэх үүргийг цогцос хадгалж байгаа эрүүл мэндийн байгууллага хүлээх.

10.2.Донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах эрүүл мэндийн байгууллага дараахь эрх, үүрэгтэй:

- 10.2.1.амьд болон амьгүй донороос эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах ажиллагааг стандартын дагуу гүйцэтгэх;
- 10.2.2.реципиент болон донортой холбоотой мэдээллийг зохицуулах албанд тухай бүр мэдээлэх.

10.3.Эрүүл мэндийн байгууллага нь эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны бэлэн байдлыг хангах, шаардлагатай эмнэлгийн мэргэжилтнийг бэлтгэх, сургах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

11 дүгээр зүйл.Санхүүжилтийн тогтолцоо

11.1.Цусны донорын үйлсийг сурталчлах, элсүүлэх, цус авах, шинжлэх, цус, цусан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, хадгалах, тээвэрлэх үйл ажиллагааны санхүүжилт нь улсын болон орон нутгийн төсөв, аж ахуйн нэгж, байгууллага, хамт олон, иргэний хандив, хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

11.2.Донорын эс, эд, эрхтнийг эмчилгээний зориулалтаар авах, шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааны санхүүжилт нь улсын төсөв, эрүүл мэндийн даатгал, реципиентийн төлөх төлбөр, Засгийн газрын тусгай сан, аж ахуйн нэгж, байгууллага, хамт олон, иргэний хандив, хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэрээс бүрдэнэ.

11.3.Донорын цус, цусан бүтээгдэхүүн болон донорын эс, эд, эрхтнийг шилжүүлэн суулгах тусламж, үйлчилгээний үнийн жишгийг эрүүл мэндийн болон санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.